

De toetreding van Tsjechië tot de EU heeft de Nederlandse investeerders in het bedrijf ZD Všeřtary geen windeieren gelegd. Jan Bruinsma vertelt over de moeizame start van zijn 'avontuur'. 'Door de moeilijke aanloopperiode hebben we geleerd om met weinig kosten te produceren.'

Je hebt de uienvelden toch wel gezien? Zeg op zijn minst dat ze er mooi bij liggen.' Jan Bruinsma vraagt om een complimentje over de keurig ingezaaide uienvelden langs de weg die naar zijn bedrijf leidt. 'De teelt van uien hoort sinds jaar en dag bij dit bedrijf, we hebben deze alleen geoptimaliseerd en de afzet beter geregeld. Bij alle bedrijfstakken van het bedrijf zitten we nu in het proces van optimaliseren en verbeteren. Bij de graanteelt bijvoorbeeld. Een ton extra graan per hectare is ook winst en betekent wel een extra bedrijfsopbrengst van 700 ton.'

Bietenvallei

Aantallen, daar draait het om op het gemiddelde bedrijf ZD Všeřtary in Noord-

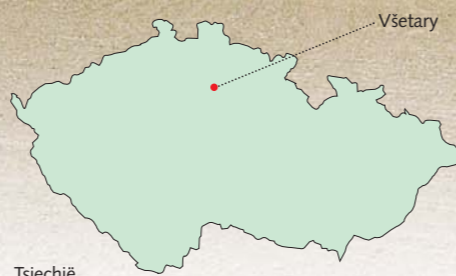
twee mechanisatiebedrijven in Flevoland. Met enthousiasme vertelt Bruinsma over 'de beste grond van Tsjechië' waarop het bedrijf is gelegen en over de start van wat hij noemt 'ons avontuur'.

'Dit bedrijf had dringend kapitaal nodig, anders zou het failliet gaan. We hebben alleen de fout gemaakt dat we gestart zijn met een minderheidsbelang. We konden noodzakelijke beslissingen niet doordrukken, het bedrijf sudderde maar een beetje voort. De eerste jaren hebben we dan ook de nadelen van een groot bedrijf gevoeld: je kunt er sloten geld in kwijt.'

Na drie jaar kon het aandelenpakket worden verhoogd tot 82 procent. Vanaf dat moment groeide het bedrijf in omvang tot de huidige 2200 hectare en er

Jan Bruinsma: 'Dankzij EU nu honderd euro extra per stierkalf'

Tsjechië

en komt het bedrijf in aanmerking voor EU-premie. 'We konden de afgelopen jaren produceren voor wereldprijzen, nu krijgen we West-Europese prijzen. Deze premies, misschien maar voor een paar

brück en zelf haalden de vennoten 75 vaarzen over vanuit Nederland. Vorig jaar leverden 400 koeien bij driemaal per dag melken vier miljoen kilo melk af aan de melkfabriek. 'De melkprijs is verwant aan die van Nederland, terwijl de quotumkosten op 20 cent per kilo melk liggen', legt Bruinsma het financiële gedeelte uit.

Op het melkveebedrijf werken ongeveer vijftien personeelsleden, waaronder veel vrouwen. 'De meiden zijn bloedfanatiek en gek op KI en fokkerij', zo typeert Bruinsma het enthousiasme onder de medewerksters. 'Die positieve arbeidsmoraal onder vrouwen geldt niet alleen voor ons bedrijf, je ziet het in heel Tsjechië. Dankzij de inzet van vrouwen is Tsjechië zo welvarend en ontwikkeld als het nu al is.'

Het antwoord op de vraag welke stieren worden ingezet, moet Bruinsma schuldig blijven. 'Amerikaans bloed gebruiken ze het liefst, en daarnaast stieren van de lokale KI. Mijn Nederlandse collega Siebenga is ook zo'n fokkerijman, ik heb daar minder gevoel voor. Ik heb erg mijn best moeten doen om door te voeren dat een koe na twee inseminaties in een groep

Het melkvee is gehuisvest in een omgebouwde vleesstierenstal

teld van snijmaïs, kuilgras, hooi, katoenzaad, luzerne en CCM. 'Je moet niet naar Tsjechië komen om lekker zelf op de trekker te kunnen zitten om te gaan kuilen', zo geeft Bruinsma aan. 'Je moet wil-

iets niet goed zit, en je vraagt veel. Soms stel ik de vraag aan drie verschillende mensen. Ik wil er zeker van zijn hoe het zit.'

Wat de verdere toekomstplannen zijn voor het bedrijf houdt Bruinsma liever voor zich. 'Het bedrijf is flink in waarde toegenomen, maar we hebben er ook veel geld in geïnvesteerd. We willen nog een nieuwe melkstal bouwen en het bedrijf tot in detail verder optimaliseren. We zien wel.'

Bij de kalverenstal houdt hij nog even stil. 'In jongvee gaat zoveel kapitaal zitten, moet je kijken', en hij wijst om zich heen. 'Hokken vol pinken en kalveren.' Ik wil wel graag een Belgische witblauwe stier inzetten en eventueel verse vaarzen aankopen, volgens mij kan dat economisch wel. Maar ja,' en hij glimlacht, 'dat is hier met al die koefanaten waarschijnlijk onbespreekbaar. Maar ook hier is geld geld, ik weet daarom nog niet waar het eindigt.'

Jaap van der Knaap

'We gaan nu winst pakken'

Investeerder Jan Bruinsma: 'Een groot bedrijf heeft als na deel dat je er sloten geld in kwijt kunt'

Tsjechië, vlakbij de grote plaats Hradec Králové. Jan Bruinsma investeerde samen met Meine en Siebren Siebenga uit Lelystad en de onlangs overleden Jan Leegwater uit Enkhuizen in 1998 in 48 procent van de aandelen van het gemiddelde bedrijf. Op dat moment omvatte het bedrijf 1700 hectare, een veestapel van 900 (Fleckvieh)koeien, 200 stieren en 130 man personeel. 'In Oost-Duitsland waren al te veel Nederlanders aan het boeren', verklaart Bruinsma de trek naar het Oosten. 'Hier was het land goedkoop en de uitdaging groter. Ook de afstand valt nog wel mee. Na negen uur autorijden zit ik bij mijn vrouw en dochter aan tafel in Ens.'

Tweemaal per maand rijdt Bruinsma naar Tsjechië, waar hij vervolgens een week blijft om de bedrijfsvoering ter hand te nemen. Tot voor kort was hij eigenaar van

werd fors geïnvesteerd in de jaarlijkse verwerking van 6000 ton uien. 'Hier moet je zelf zorgen voor afzet. We leveren nu uien in kleinverpakking door heel Tsjechië', aldus Bruinsma. Ook het explosief vergroten van het bietenareaal heeft te maken met de afzetmogelijkheden. 'We voorzagen dat Tsjechië deel uit ging maken van de EU. Om in aanmerking te komen voor een suikerquotum zijn we massaal bieten gaan verbouwen. De buurt spreekt hier inmiddels over een bietenvallei nu we dit jaar 450 hectare telen.' De kleiachtige grond, hoofdzakelijk liggend in een rivierbedding, wordt gepacht van een slordige 800 verpachters voor gemiddeld 100 tot 130 euro per hectare. Bruinsma roemt de bodemkwaliteit: 'Tien ton graan per hectare is hier mogelijk.'

Sinds 1 mei 2004 is Tsjechië lid van de EU

jaar, zijn mooi meegenomen. We gaan nu winst pakken.'

Fanatieke meiden

Ook bij het melkvee is de invloed van de EU merkbaar. 'Ik wist niets van koeien, maar ik ben me er in gaan verdiepen en absoluut pro koe geworden', lacht Bruinsma. 'De stierkalveren gaan sinds vorig jaar naar Nederland. Dat levert honderd euro extra op per kalf. Met tweehonderd stierkalveren per jaar kunnen we voor dat extra geld iemand aannemen voor de kalverenopfok.' Bruinsma toont de voormalige vleesstierenstal, die omgebouwd werd tot een ligboxenstal voor melkvee. Een groot deel van de voorouders van de veestapel werd geïmporteerd uit Osn-

Vierhonderd koeien leverden in 2004 vier miljoen kilo melk

komt waar een stier loopt. Soms werd een koe wel zes keer geïnsemineerd. Ik kan geen economieregels vinden waarmee ik kan uitrekenen dat dat financieel verantwoord is.'

Extra zintuig

De koeien blijven jaarrond binnen en krijgen een gemengd menu voorgesch-

len managen en eigenlijk zou een talentknobbel heel handig zijn. Tsjechisch is een Slavische taal en moeilijk te leren.' De communicatie met de boekhouder, de bedrijfsleider en de directeur gaat daarom voornamelijk in het Engels. Met het personeel in de stallen en op het land is overleg moeilijker. 'Daarvoor ontwikkel je een extra zintuig. Je voelt wanneer